www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 191. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 18. серпня, 1926.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

VOL. XXXIV. No. 191. Jersey City, N. J., Wednesday, August 18. 1926. THREE CENTS

НЕМА ПІДСТАВИ ДО ІНТЕРВЕНЦІЇ В МЕКСИКУ

ПОЛ СМИТС, Н. Й., 16. серпня. — Секретар стейту Келлог повідомив през. Кулиджа, що уряд не одержав досі ніякого офіціяльного повідомлення про зневагу американських ситезенів в Мексико. Супроти цего уряд не може повзяти ніяких кроків супроти Мексико, як цего домагалася делеґація Лицарів Колюмба. За те уряд розслідить точно всі ті случаї, які подали Лицарі Колюмба, а які відносяться до покривдження американських горожан-католиків в Мексико. Всі ті обвинувачення будуть віддані амбасадорови Шеффилдови до розсліду.

Уряд уважає мексиканську справу за дуже делікатну і не хоче вносити ніякого заколоту в американсько-мексиканські відносини.

ПРИЛОВИЛИ МЕКСИКАНСЬКИХ ВОРОХОБНИКІВ.

СЕН ДІЄГО, Каліфорнія, 16. серпня. — Агенти департаменту справедливости враз з льокальною поліцією придержали відділ мексиканських ворохобників в силі 150 людей, який намагався перейти границю і вступити на мексиканську землю.

Ворохобники були під командою генерала Енріка Естрада, бувшого мексиканського секретаря війни. Разом з ними приловлено велику скількість муніції, а рівнож богато машинових і звичайних крісів.

Відділ розоружено і увязнено. Межи ворохобниками були й Американці. Естрада був одним з головних лідерів з часів т. зв. революції Гуерти.

ЖІНКИ ОБКИДАЛИ КАМІНЄМ ПРИКЛОННИКІВ КАЄСА.

МЕКСИКО, 16. серпня. — В місцевости Салтільо відбувалася парада робітників для висказання симпатії для уряду Каєса. Коли демонстранти переходили біля катедри, зачали кидати на них камінєм жінки, що зібралися коло церкви. Було би прийшло до кровавої сутички, бо демонстранти кинулися на жінок, як би не мейор міста і поліція, які зявилися в хвилі небезпеки і спинили в час кровопролиття. Арештовано 30 жінок.

Доносять, що й по других місцевостях приходить до таких сутичок, для яких зупинення треба дуже часто покликати війско.

Уряд одначе не приписує до них особлившої ваги і переводить свої реформи далі.

ВАЛЄНТІНО ТЯЖКО ХОРИЙ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 16. серпня. — Улюблений всіми жінками фільмовий актор Валентіно мусів піддатися подвійній операції і лежить важко хорий в поліклінічнім шпитали. Лікарі не можуть нічого сказати що до його виздоровлення. Кріза буде тревати яких три дні. По ній можна буде бачити, чи Валентіно вийде з тої хороби, чи наступить катастрофа.

Лежить він в найдорозшім покою, в якім лежала колись хора Мері Пікфорд. Тисячі телеґрам надходять до него зі всіх сторін і цілі гори квітів. Прийшовши до притомности, попросив він зателеґрафувати до „Полі", що він чується добре та що вона не має чого гризтися. „Поля" це Поля Негрі, славна фільмова акторка, яка живе тепер в Голливуд і з якою Валентіно має женитися.

Валентіна доглядає дві норски, з яких одна, як кажуть, така гарна, що може бути сміло партнеркою для него у всіх романтичних сценах на екрані.

ПРЕЗИДЕНТ ДУМАЄ РІВНОЖ НАД ТИМ, ЯК ПОМОГТИ ФАРМЕРАМ.

ПОЛ СМИТС, Н. Й., 14. серпня. — През. Кулидж дуже тепер заінтересований справою допомоги фармерам не тільки з економічної причини, але й для того, що через неприхильні відносини фармерів до уряду республиканська партія потерпіла велику втрату, бо її кандидати при послідних виборах поперепадали. Президент відбув в тій справі довшу конференцію з секретарем Гувером, яка порішила ввести в житте приватний банк, який дав би фармерам дешевий кредит до $100,000.000, який уможливив би їм видержати скрути і витягнути зі жнив такі зиски, які їм належаться.

ХОЧЕ ВШАТИ БЕЗ СУДУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 16. серпня. — Детектив Джордж Доерти, який має інтернаціональну славу і був в своїм часі першим комісіонером поліції в Ню Йорку, повернув з Европи з рікними свіжими плянами, які мають служити до цего, щоби позбутися злочинів. Першим услівєм реформи вважає Доерти конечну зміну системи обходження з злочинцями. Він заявив, що стовпи на вулицях треба ужити не тільки для ямп, але й на те, щоби сейчас на місци, без суду, повісити на них тих злочинців-убійців, що до злочину яких нема ніякого сумніву, які забили другу людину на наших очах.

Доерти заявився за тим, щоби відбивати пальці всім горожанам без виїмку. Він певний, що ніякий добрий горожанин не буде цему опонувати, бо чого йому боятися. Він є далі за тим, щоби всіх злочинців держати в сепаратних келіях так, щоби він не мав можности перекинутися з другим словом.

ВІДКОПАЛИ ІНДІЯНСЬКИЙ ВОЄННИЙ ТЕРЕН.

На головній улиці манітобського місточка Вестборн відкопано старинний індіянський воєнний терен. Найдено там кілька кістяків Індіян-войовників та деякі воєнні річи: лукові стріли з кремінними головками, списи з кременя, стрільна, також коралі і лушпину з черепах.

БРИТИЦЬКІ ДОМИНІЇ Є НЕЗАВИСИМІ ДО ТАКОЇ МІРИ, ЯК САМА БРИТАНІЯ.

На сесії анґлійського парляменту заявив секретар для доміній, Л. К. М. Амери, що британські домінії є независимими до такої самої міри, як сама Британія, а зобовязані лише спільною льояльностию і кооперацією. Таку заяву викликала дискусія, в якій робітничий провідник, Й. Г. Томас, констатуючи конституційні труднощі в Канаді, звернув увагу, що британський уряд повинен заявити перед світом, як він розуміє самоврядування доміній, та щоб генерал-ґубернатор в своїй акції був свобідний і щоб робив на підставі фактів, які прослідив на місци і щоб ніхто з уряду Британії не втручався в його діла.

На домаганнє сього самого посла, щоби на імперіяльну конференцію, яку скликає премієр Болдвін на 19. жовтня, запросити не лише репрезентантів уряду доміній, але і репрезентантів їх опозиції, секретар відповів, що британський уряд буде радий усім, кого-б домінії не вислали на згадану конференцію.

НЕЩАСЛИВИЙ ЯВОРІВ.

Пожежі, бурі і инші нещастя навідують Яворів частіше, як якенебудь инше наше місто. Минулої пятниці вдарив там грім у хату господаря Дмитра Гули, вбив його і спалив хату зі стодолою.

РОДИННА ТРАГЕДІЯ.

Робітник Іван Ткач в Озерянах посварився зі своєю жінкою. В сварку вмішалися теща і швагер. Від слів перейшло до бійки, в часі якої Ткач вхопив сокиру і дуже тяжко ранив швагра, так що він тепер бореться зі смертю в шпиталі. Ткача арештовано.

МІСЬКИЙ ТЕАТР І МАГІСТРАТ.

Міський театр у Львові спричиняє багато клопоту маґістратові, який мусить вибирати театральну комісію, ця комісія мусить радити над театральними та фінансовими справами і годити престіж буцім-то столиці з буджетом. Нічого не помагають палкі статті театроманів і патріотів, що хотять заповнити публикою великий будинок. Артистів редукують, кращі таланти втікають зі Львова. Не диво, Львів має аж три постійні польські театри і кождий з них робить боками і... конкуренцію иншим, а всіх їх підривають кіна.

ВЖЕ ПРИВИКЛИ...

Читаємо в „Ділі" з 23. липня, ц. р.: Про амнестію для політичних вязнів можна писати, але не слід подавати такої неприємної річі, як статистика арештованих, бо за це стаття, як напр. наша вчорашня вступна, буде порізана на дві білі плями. Але що є це цього року 71 перший раз, ніхто не дивується.

З НАШОГО МЕКСИКА.

У Стрільбицях, старосамбірського повіту, напали на хату селянина Гриця Палтика, що недавно вернувся з Америки, бандити в масках і з крісами, домагаючись, річ ясна, долярів. Коли той не хотів видати тривкої валюти, вони почали стріляти. Палтик відповів на це стрілами з револьверу. Всеж таки бандити захопили 2 дол. і 3 зол. і втекли; одного з них Палтик зранив. Кілька днів пізніше зголосились до самбірського шпиталя два ранені від стрілів з револьверу селяне з Чаплів: Ілько Вакула та Василь Опалінський. У слідчім допиті виявилось, що саме вони були учасниками нападу на хату Палтика.

КАЛЬОРИФЕРИ В ЛІТІ.

Як відомо, кальориферів у літі не опалюють. Тому у вільних проводах від центрального огрівання на залізничім двірци у Львові від якогось часу складали сміття. Один з пасажирів рішив, що це є добре місце на попіл і тицьнув туди папіроса. Сміття спалахнуло пожежою і таким робом на залізниці відкрили дискретний закуток на сміття.

„МОЛОДА ГВАРДІЯ" КОРЧИТЬСЯ.

Радянський поет Ігор Ростовський пішов слідами своїх товаришів Єсеніна та Соболя, що належали до союзу пролетарських письменників „Молода Гвардія" — застрілився в 23. р. життя на підмісцій „дачі" Кусково. біля Москви. Причина смерти „неспроможність опертись у житті на трівких і вартісних ідеях". Гарна „молода гвардія"!

ВИНАХІД ТЕЛЄФОНУ ДЛЯ ГЛУХИХ.

В Анґлії винайшли телефон для глухих. Як доносять з Лондону, при пробах 80 проц. досвідів виказалося, що глухі від уродження одержали вперше в життю слухові враження й почули людські голоси та тони музики. Винахідник сего телефону, Кальвест, подає, що його апарат передає звуки й голоси до внутрішних знарядів уха.

АВСТРИЦІ ЗАРОБЛЯЮТЬ НА ФРАНКОВІ.

Австрійські спекулянти роблять великі гроші у Франції на біржі. За два дни мали вони зробити на грошевій біржі около 12 міліонів долярів. Дуже богато людей, які стратили своє майно на біржі франка в 1924 р., тоді як Морган ратував його, тепер не лише що відобрали свої гроші, але й заробили.

ЩЕ ПРО ШКІЛЬНИЙ ПЛЄБІСЦИТ У ГРИМАЛІВЩИНІ.

З міста Грималова і майже всіх сіл тут. округа внесли громадяне Україці декларації за доповним введенням української мови навчання в народніх школах, усуненої безправствами шкільних інспекторів і самих учителів на спілку з наказними війтами. А відома річ, що всякі польські „дигнітарже" ширять найбільшу анархію в в краю, свідомо ломаючи всякі закони, навіть польським соймом ухвалені, щоб догодити лише своїй шовіністичній дурійці і „моцарствовим" мріям. Всі ті декларації пан куратор зі Львова відкинув, а проти того безправства внесли рекурс лише громадяне з Грималова і Волиці, инші громади цей народній обовязок занедбали, переставши вірити в польські соймові закони і польську справедливість. Та внесення і тих двох рекурсів стало сіллю в оці інспекторові в Скалаті і він, щоби знайти якусь ключку до відкинення тих двох рекурсів, поробив доходження, чи рекурси ті громадяне власноручно підписали чи уповажнили кого до підписання, хоча сам закон не вимагає власноручного підпису на рекурсах, а лиш на декларації. Розуміється, що те, чого шукав інспектор, знайшов, бо рекурси не були власноручно підписані із-за технічної просто неможливости і він буде вдоволений, що „Польська" уратована. Не буде вже тут в ніякій школі разити його чуткий слух „гайдамацкі єнзик", але чи з тої науки в „єнзику уржендовим" буде-яка користь, в те він не входить і не бачить, що тепер зі школи виходять вже самі анальфабети, що й підписатися не вміють по довголітній страті часу і труду. Добре, що п. інспектор міг показати, що він уміє ширити анархію згори.

ПРИХАВ ДО ВІННІПЕҐУ ПО НЕЩАСТЄ.

Іван Заборняк, фармер з Мелроз, Ман., їхав возом по вул. Сутерлянд. Недалеко перехрестя Гіґінс коні сполошилися переїзджаючого поїзду, кинулися в бік і перевернули віз, на котрім, кромі Заборняка, була його 12-літня дочка й 6-літний син. Поліційним автом забрано всіх трох до шпиталю св. Йосифа, де стверджено, що Іван Заборняк має надломану ногу, донька поважно скалічену руку, а синок також поніс менші рани.

З БОЛЬШЕВИЦЬКОГО РАЮ.

По відомостям поданим через французького письменника Анрі Беро, розстріляли комуністи за 8 літ 1,715,697 людей. Серед застрілених було: 815,000 селян, 35,525 інтеліґентів-робітників, 200,000 жовнірів, 193,200 фабричних робітників, 70,000 поліцаїв і жандармів, 5,400 офіцирів, 12,000 земельних власників, 9,000 лікарів, 6,000 учителів, 1,219 священиків, 28 епископів. Поміж убитими нема ані одного рабіна; нема також жидівських купців.

ПЕСИМІСТИЧНІ ВІСТИ З ПОЛЬЩІ

ВАРШАВА, 16. серпня. — Одні тільки урядовці і то найвисші з обовязку мають добру міну і потішають себе і других, як можуть. Поза ними всі без виїмку не криються з тим, що революція Пілсудского на нічо не придалася. Мимо парад і святочних демонстрацій настрій у всіх пригноблений. Безробіття зростає, злоти падає в своїй вартости, а дорізня зростає. Сойм безрадний. Не перевів він ніякої реформи і розїхався на відпочинок. Проф. Кеммерер, що відбудовує як американський знаток польські фінанси, положення не направить. Це заявляють отверто в часописах та ще нападають на самого Кеммерера, якому приписують, що він мав заявити, що Польща не здібна перевести дрібні реформи. Инші знова виступають отверто проти всяких фінансових реформ, бо кажуть, що їх в Польщі було вже богато, але нічого доброго населенню не принесли, а хиба тільки нові здирства, а по тім ще більшу фінансову катастрофу.

НІЧОГО НЕ ЗНАЙШЛИ В ДОМОВИНІ КІЧЕНЕРА.

ЛОНДОН, 16. серпня. — Небувалу сензацію викликав урядовий комунікат, в якім подано, що сегодня відчинено домовину, яку привіз з Норвеґії Френк Повер і яка мала містити тіло лорда Кіченера, а в якій не знайдено тіла а тільки пустку. Домовина вказувала на те, що в ній ніколи не було тіло.

Заразом поширено вісти, що того дня рано вдерлися на цвинтар двох бандитів, які перешукували домовину, яких бачили сусіди а навіть поліція.

Самого Повера не було при отворенню домовини і це дуже всіх здивувало. Часописи подають, що в Норвеґії не можна відкопувати гробів і відчиняти домовини без дозволу уряду, а уряд не дав дозволу на відкопанне гробу, в якім Повер мав найти тіло Кіченера.

ТОСКАНІНІ ПОКИДАЄ ЛЯ СКАЛЮ.

РИМ, 16. серпня. — Відомий в Америці диригент світової слави Тосканіні, що був головним диригентом найславнійшої на світі опери Ля Скаля в Медиолянї, покидає Ля Скалю і переходить до Риму, де буде диригентом в новім театрі, який займе перше місце в Італії. Ця зміна лежить в програмі фашистів, які мріють про Рим, як столицю давних римських часів.

ФАШИСТИ ПОБОЮЮТЬСЯ ФРАНЦУСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ЗАЛІЗНОГО ТРОСТУ.

РИМ, 16. серпня. — Договір, який заключили німецькі і французькі металюрґічні індустріялісти, зробив великий переполох серед фашистів в Італії. Цей залізний трост вважають вони найбільшим ударом в верзальський договір, бо оснеміння цей трост означає французько-німецьке обєднанне, яке держить в своїх руках монополь цілої европейської залізної індустрії. Цей трост обнимає всю продукцію вугля, коксу і залізи на просторах від области долини Саари до Шлеска і цілий рейнський басейн. Трост буде контролювати цілу продукцію і консумцію в цілій Европі. Означені ним ціни будуть міродайні.

Фашисти взивають своїх промисловців, щоби були єдиці з сирівцями, бо инакше Італія стане полем визиску того тросту.

УСУНУЛИ НАВІТЬ КАМЕНЕВА ВІД ВЛАДИ.

МОСКВА, 16. серпня. — Провалився знова один з большевицьких лідерів. Є ним Леон Каменев, комісар торговлі, в сьому часі член триюмвірату, що рядив цілою совітською федерацією. На його місце прийшов Грузин М. Мікойян, приятель Сталіна, що є тепер головою комуністичної партії. Сталін обняв по Дзержинськім місце голови найвисшої економічної ради і як такий почав обсаджувати місця того уряду людьми свого покрою.

Сталін вважав Каменева так як і його шваґра Троцького за еретиків. Каменева, який зветься властиво Розенфельд, вважали за умірковaного і прогресивного. Він то хотів внести в комуністичну партію дещо демократизму і реформи. Він є шестою жертвою з виднійших большевицьких фігур. До тих жертв належать: Троцький, Зіновев, Радек ,Сокольніков і Лящевич. Всіх їх усунув Сталін.

ЯК РОЗУМІТИ СПРАВУ ТОРГОВЕЛЬНИХ І ВОЄННИХ АЕРОПЛЯНІВ.

ЖЕНЕВА, 15. серпня. — На засіданню військових експертів підготовавчої розоружної конференції виринули ріжниці думок щодо квестії воздушної фльоти. Німці, які не мають воздушної фльоти, а тільки торговельну, твердили, що торговельних аеропляпів не можна уживати до воєнних цілей, бо вони до цего непридатні і не можуть тому підходити в схему розоруження.

Франція, яка боїться конкуренції з боку Німеччини, яка вже й так опанувала майже всі головні лінії европейського воздухоплавства, обстоює противний погляд. Робить вона це ще з того погляду, що хоче задержати свою численну воєнну воздушну фльоту для охорони своїх границь. Анґлія й Америка прихиляються до французького становища.

ПОМЕР СЛАВНИЙ ДОСЛІДНИК ВІД ЕКС-РЕЙ

ЛОНДОН, 16. серпня. — Помер Дж. Френсіс Годл Едвардс, дослідник екс лучів, який досліджував їх на протязі 28 літ, стративши при тім оби руки.

В 1922 році дістав він карнеґійське геройське відзначенне.

Користайте з нагоди! Користайте з нагоди.

ТЕПЕР БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ ПРИЙМАЄСЯ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС ВСТУПАЙТЕ СЕЙЧАС.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 85 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.

One year	$ 7.00
Six months	$ 3.75
Three months	$ 2.00

Foreign and Jersey City Rates:

One year	$10.00
Six months	$ 5.00
Three months	$ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодинока число три центи.

На рік	$ 7.00
На пів року	$ 3.75
На три місяці	$ 2.00

В Америці Ситі і Заграницею:

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.00
На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ПРОЧ З ФРАНКОМ"

В часі коли Франко пішов з голоду і нужди у найми до Поляків і працював в редакції польської газети, написав він критику творчости найбільшого польського поета Адама Міцкевича, якого назвав цілком справедливо „поетом зради". За ту наукову працю прокляла Франка ціла тодішна польська суспільність, позбавила його куснику хліба і уникала як прокаженого. На мурах міста Львова прибили тоді Поляки великі афіші з написею: „ПРОЧ З ФРАНКОМ!

Сей інцидент приходить нам тепер на думку, коли приглядаємося тій нагінці, яку повів в часописи „Америка" др. Назарук проти особи покійного вже Франка. Бож чи не такий сам оклик: проч з Франком, чуємо тепер з боку д-ра Назарука, коли він похваляє вчинок нотоpичного хруня, який не дозволив молодіжи піти на богослуженне, яке влаштовано в католицькій церкві і з нагоди десятьлітної річниці його смерти і який похваляє тих, що не дозволяли молодежи прикрасити вікна школи образами Івана Франка, хоч такі наліпки пишалися в той день у вікнах кождої української хати.

Нам вже не ходить о те, що д-р Назарук не признає Франка як національного генія, бо така негація з боку д-ра Назарука приносить сегодня хиба тільки честь імени Франка. Ми це поминаємо. Нам ходить тільки о ту зневагу, якої допустився д-р Назарук зглядом Франка в українській часописи, виданій за гроші українських робітників, себто тих, які без виїмків клонять свою голову перед духом Франка, якого вважають за свого учителя, речника і оборонця, а в дальшій мірі і за національного генія.

Ніяка шануюча себе суспільність, ні ніяка організація на світі не стерпіла би такої обиди і річ природна не стерпить її і українська еміграція в Америці. Ми є рівнож певні, що не стерпять її і ті робітники, що є членами „Провидіня". Бо робітники не можуть чого боятися і не мають потреби перед ніким гнутися; вони мають можність і силу поступати після своєї совісти і після прислугуючих їм прав. Епископ Богачевський, який годиться з дром Назаруком і його попирає, не може мати в організації більшої сили, як її має загал членів-робітників. Тимбільше, що члени „Провидіння" як католики не роблять в тім случаю нічого такого, що було би противне самій католицькій церкві. Цілий старий край святкує память Франка, по католицьких церквах правлять по нім панахиду, а навіть його образ в церкві ставлять. Тільки епископ Богачевський і д-р Назарук противні святкованню памяти Франка. Але це тільки дві одиниці і більш нічого. І так треба на ту справу глядіти.

Ніхто не вимагав цего, щоби за Франка відправляли богослуження по церквах. „Обєднання" не видало такого зарядження. Воно не ходіло входити з чобітьми в душу і мішатися в релігійні почування вірних. Воно тільки видало відозву до народа, щоби святкувати память Франка. Але вже й на ту нашу скромну відозву пішла нагінка з боку епископа і часопису „Америка", яку редагує д-р Назарук. Нагінка подібна до тої, яку повели Поляки, коли оголосили: Проч з Франком.

Ми не думали і не почували себе в праві заряджувати богослуження в память Франка але як загально народня організація почували себе в праві і обовязку зарядити в народі поширення культу Франка.

Колиж українсько-католицьке духовенство в краю уважало за відповідне відправляти богослуження за Франка, то ми цему невинні, що таким чином епископ Богачевський навіть як кат. епископ розходиться з загалом католицького духовенства. На нашу думку католицьке духовенство в краю поступило цілком правильно, бо так поступає католицьке духовенство всіх народів світа. Ми вже навели активний примір, коли згадали за свята, які устроюють сього року Поляки в память Косцюшка. По всіх церквах правлять в його память богослуження, а священики й епископи величають його як великого героя. Те саме робили Поляки з своїм духовенством і давнійше. А прецінь Косцюшко був ціле своє житте масоном. На його портреті, який поміщено в раперсвільскім музею, бачимо Косцюшка, обвішаного масонськими відзнаками. Та мимо того, що він був масоном, правлять за него богослуження по католицьких костелах, а епископи його величають. І то того Косцюшка, який підчас польського повстання заарештував і за державну зраду засудив на смерть примаса Войцеха Скажевського, себто найвисшого польського католицького достойника, якого одначе опісля помилував і засудив на досмертну вязницю. А зате Йосифа Корвін-Коссаковского, епископа інфлянського, який виступив проти повстання, проголосив революційний суд зрадником вітчини і негідним бути членом людської суспільности. Розстріляно його дня 9. мая 1794 року, а перед виконанием засуду смерти зняв з него епископ Міляновскі сакру.

Революціна „Рада Застемпча", яку покликав до життя Косцюшко і яка урядувала під його проводом, арештувала далі епископа Масальського, що був епископом Вильна з титулом князя. За те, що він був прихильником польського короля і приступив до ворогів повстання, арештованого його, засуджено на смерть і страчено в Варшаві в 1794 році.

Коли вичерпаєсь революційний скарб, Косцюшко видав наказ сконфіскования всього церковного срібла і всіх церковних дорогоцінностей, які вжив на цілі дальшої боротьби з Росією.

Таким був Косцюшко. Розстрілював він колись всіх, навіть польських примасів і епископів, коли вони стояли на перешкоді національному визволенню. А сегодня ні епископи польські ні польське духовенство навіть не дивуються його поступованню, бо знають, що в національній боротьбі добро народа стоїть на першім місци. А епископи і примаси польські вели нарід до дальшого поневолення, стояли на шляху до дальшого визволення і тому їх Косцюшко засудив на смерть.

А наш Франко не видав засуду смерти на ніякого епископа. Навіть не кинув каменем на кардинала Сембратовича, який відобрав йому кусник хліба. Він у відплату за кривду змалював нам тільки ідеальний образ священика в одній зі своїх найкращих поем.

І чи можна тепер глядіти нам з спокійними очима на крик з Филадельфії: Проч з Франком, і то в тім самім часі, коли наші національні вороги, що є взірцем католицизму, відправляють по церквах відправи за Косцюшка, що був масоном і розстрілював католицьких епископів?

Проти такої поведінки ми можемо сказати рівнож з повною свідомостю: Проч! Тільки не з Франком, а проч з тими, що кажуть не допускати образу Франка в нашу хату.

ПРАВО ПЕТИЦІЙ ДО СОЮЗА НАЦІЙ І ПОЛЬЩА

Як відомо, Польща належить до тих держав, які на основі договорів з головними державами антанти обовязані давати „національним меншостям" означені в тих договорах права. На сторові сеї „охорони національних меншостий" стоїть Рада Союза Націй. На основі регуляміну, принятого Радою, кожда особа має право подати до Ради петицію і тим способом звернути увагу Ради, що дана держава не сповняє своїх зобовязань. Що з тою петицією далі діється, про се рішає регуляміни. Але головне те, що Рада такі петиції приймає, бо-ж инакше як вона довідалася би, що дана держава ломить договір про охорону національних меншостий.

Хоч таку петицію може подати кожда особа; то ясна річ, що подають такі петиції перше всего **особи інтересовані**, себто члени національних меншостий, чи в своїм власнім імени, коли їм станеться кривда, чи в імени національних організацій, які покликані стояти на стороні національних прав.

Очевидно, держава, проти якої звертаються такі петиції, не сміє авторів тих петиций, коли вони є її громадяни, потягати до відповідальности, — бо инакше прово петиций не мало би ніякої вартости і було би тільки **провокаційною установою.**

Пояснимо се прикладом: Допустім, що Українець, який живе в польській державі, подав до Ради Союза Націй петицію, де наводить факти, які свідчать, що Польща ломить договір про охорону національних меншостий. Коли Польща за таку петицію замкне Українця до тюрми, то се значить, що право петиції послужило тут провокацією, щоби Українця замкнути до тюрми.

Такий випадок переслідування Українців за внесення петиції до Ради Союза Націй стався тепер у Львові.

Як собі певне читачі приглядують, минулої осени тюремні дозорці в судовій тюрмі при вул. Баторія у Львові звірським способом побили українських політичних вязнів, полковника Мельника і товаришів.

З сього проводу президія Українського Національно-Демократичного Обєднання вислала до Ради Союза Націй петицію, яку між ин. підписали голова др. Дмитро Левицький і секретар др. Олександер Марітчак, оба адвокати.

На основі регуляміну Ради Союза Націй сю петицію предложив генеральний секретаріят Союза Націй польському урядови, щоб той заявився про справу, обняту петицією.

Щож робить польський уряд? Він відсилає петицію до львівської прокураторії, а прокураторія знов до львівскої адвокатської палати, щоб та потягнула згаданих українських адвокатів до дисциплінарної відповідальности за „очернення польської держави".

Тут треба одно завважити: Коли вже польський уряд рішив за ту петицію переслідувати Українців, то чому прокураторія не обвинила згаданих Українців перед судом? Очевидно, вона боїться, що перед судом виплила би на верх правда про те страшне побитте українських політичних вязнів, про яке говорить петиція. Отже передається справу львівській адвокатській палаті, щоб та покарала Українців-адвокатів.

Очевидно, що се поведення польського уряду противиться міжнародньому договорови про охорону національних меншостий. Бо коли за те, що вони подають петиції до Ради Союза Націй, їх дана держава переслідує, то вся „охорона" виходить — як уже сказано — тільки на провокацію.

Про се поведення польського уряду повинні інтересовані негайно повідомити Раду Союза Націй.

Та сього мало. Уявіть собі, що щось подібне сталося би прим. якійсь жидівській організації. Будьте певні, що про се піднято би зараз крик у пресі цілого світа. Бо Жиди розуміють вагу міжнародньої пропаганди і вміють нею послугуватися. Історія зі Штайгером, обвинення за замах на польського президента Войцеховского, і Шварцбартом, убийником Петлюри, — найновійші докази.

За те українські організації про міжнародню пропаганду зовсім не дбають, а вміють тільки нарікати на „не справедливість" світа, що він їх кривдами не цікавиться.

Та дарма! Годі сподіватися, що хтось у світі не має иншого клопоту, як тільки слідити за тим, хто і як кривдить український нарід, — коли самі українські організації про се не дбають.

Кождий мусить дбати про себе, а хто не дбає, той нехай на себе і тільки на себе нарікає! Вже стара латинська приповідка каже: „Вігілянтібус юра!" — себто: „Права належаться тільки тим, що самі про себе дбають".

Прага, 31. липня, 1926.

Проф. др. **Мих. Лозинський.**

ЖДЕ НАС „РАЙ" В ПОЛЬЩІ.

Львівский „Новий Час", описуючи Польщу, як вона котиться по похилій площі, глузує собі з уряду Пілсудського та пише щодо цего, що жде Українців, таке:

„Ми далі в моді. Через чотири дні радив комітет „рженознавцуф" над тим, що нам бракує до щастя. Кажуть, що всьо ухвалили, а до землі ще мають навіть доплатити нашим селянам. Просто рай буде незадовго, — як повмираємо без гріхів.

„Міністром рільництва зістав Рачинський — ворог земельної реформи, а міністром земельної реформи Сталевіч — теж ворог реформи. От вислід революції Пілсудського, попертий соціялістами і хлопськими партіями".

Краще не можна зобразити того безголовя, яке панує в урядових колах Польщі. І чи можна з таким урядом і з такими людьми говорити, чи можна дурити себе надією, що з балачок з таким урядом і з його обіцянок може вийти щонебудь путнього для нашого народа? Ні. Такий уряд і таку державу треба тільки нищити та старатися приспішити їм ту смерть, яка їх неминуче жде.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

„БЕССЕРВІССЕРОВИ" НАЗАРУКОВИ В АЛЬБОМ.

У відповідь: глибокому книжникови, що поїв мудрощі всіх книжок на землі сущих і несущих. Українському Соломонови, який щодня відкриває якусь нову правду, а другого дня називає її брехнею. Великому політикови, другому Бісмаркови, який говорив, що змінить свої погляди двайцять чотири разів на добу, коли двайцять чотири разів на добу зміняться обставини. Великому організаторови, який в своїм життю знищив все, до чого дотулилася його рука. Великому борцеви, який неначе тигр кидається, скаче, присідається, хапає себе за шию, щоби... себе самого на лопатки положити. Великому пропідвідникови народніх ідеалів, на діліж білому рабови, з душею чорного кафра, який бунтувався в світовій війні проти свойого офіцира такого самого чорношкірого, як він сам, а домагався білого пана. Учителеви дисципліни і карности, який зраджував все тих, з котрими працював і обпльовув тих, котрим підчинявся.

От з якою, як бачите, рибою беруся я тепер говорити! Аж страх збирає, бо неначе чую його грізні слова: „Що він знає? Він же навіть шкіл не нюхав". Та я собі з того нічого не роблю і буду собі розмовляти з д-ром Назаруком не глибоковчено, але так по простому.

Чи не пригадуєте Ви собі часом, Пане Доктор, своєї книжки, яку Ви написали під наголовком „Рік на Великій Україні"? Ви в ній хвалитеся, як то Ви валили гетьмана Скоропадського, того самого, за якого Ви тепер так розпинаєтеся і називаєте всіх тих, які з Вами валили, божевільними людьми, що завалили власну державу. Чи пригадуєте Ви собі далі, що Ви колись працювали в уряді Петрушевича і хвалили той уряд і боронили його, а раптом одного дня обкидали його болотом і вилили на нього ціле ведро помий?

Виж учите авторитету і карности. А я теж люблю карність. Але чи не думаєте, що від Вашої карности заносить чимсь стухлим? А я Вам докажу з математичною точностю, що тут щось не впорядку. Вже математику і фізику студіювали! Коли чоловік нині назве брехнею те, що він говорив вчера як правду, то чи це не значить, що вчера він був нерозумний, тому говорив так, а нині він має розум, тому говорить інакше. Та коли хто раз нерозумний, то ще можна то назвати помилкою, але коли хто каже, що в нього не було розуму передвчера і не було вчера, а є за те нині, то кождий скаже: не було розуму передвчера і вчера, то нема його і нині, не буде і до смерти.

Та я задалеко відбіг від теми. Отже ми скінчили на тім, що Ви служили през. Петрушевичеви і хвалили його, а раптом його оплювали. А тепер Ви стали апостолом католицької церкви. Перший Ваш католицький подвиг зійшовся з особою Франка: „Геть його до пекла! Він же еретик. І не посмій, робітнику, його згадувати. А хто проти цього протестує, це дурень, недоук. Це не справедливий Русин і не католик".

Головний Ваш арґумент, Пане Доктор, проти Франка є те, що він був атеїстом, а поширюванне культу атеїста є для нації убийством. Ніби Ваша правда і ніби ні. І я тої думки, що культ атеїзму є для нації отруєю, але вибачте, це вже собі брехня, що культ Франка є культом атеїста.

З Вашого твердження виходилоби, що провідною думкою у Франка був атеїзм, що точкою тяжости його Духа був атеїзм, що всі його твори написані під впливом атеїзму, що вони пересалі атеїзмом, що відбиткою його життя є боротьба за той атеїзм, на який він хотів попхати і широкі народні маси. Тимчасом це неправда. Франко вправді написав пару меньших творів в атеїстичним дусі, але в порівнанню з цілостю, яку він сотворив, це є крапляна в морі і за сю краплину називати весь його культ атеїстичним — є абсурдом. Франко написав свої атеїстичні твори в хвилях гіркого розчарування і крайної розпуки в хвилях, в яких часто і вірьочі богохулять. Ось Вам уривок з його поеми, яку Ви самі наводите в „Америці" з 12. серпня, 1926, ч. 91, на доказ його атеїзму:

Творця хвалити? За що хвалить його?
Що в моїм серці сей розпалив огонь
І в наших призначення розлуку?
Рай показав і затрясную браму.

Признайтеся, Пане Доктор, хоч Ваше життя далеко солодше від Франкового, чи в подібних хвилях Ви в своїм життю часом не богохулили таксамо. Ми всі грішні на землі. Міг згрішити і Іван Франко. Але коли всі нації очищують своїх ґеніїв після їх смерти, ідеалізують і роблять з них приклад досконалости, то Ви той гріх розбабруєте, роздуваєте і хочете ним затемнити всего Франкового Духа. А чи не стрічали Ви часом в його творах місць, де він в уненсенню звертається до Бога з побожностю найбільш віруючого чоловіка? Я їх здибав, і то богато. Жалію, що не маю під рукою бібліотеки, а то виписав би Вам таких місць цілу купу і заслав в Филадельфію.

Але пару місць я наведу з памяти і побачите, що на основі тих місць і богато других, їм подібних, буду мати таке саме, а може й більше право твердити, що Франко вірив у Бога.

Ось Вам уривки з поеми „Козак-невмірака":

Боже! Вкраїна вмерла — дай мені спо-
Дай ті во-ік катовані руки [чить.
Хоч у могилі без кайдан зложить.

Далі:

Боже! пощо з вікового
Сну велів Ти мені встать?
Чи, щоби з розбитим серцем
Я в могилу ляг назад?
Або знов кличе в екстазі радости:

Боже! що се? Наша пісня?
Наша пісня ще живе
І про нас ще памятає
Поколіне те нове!

Знайте, Пане Доктор, що ця поема була написана на ювилей Котляревского і відділкямована на святі. Я би радив Вам її докладнійше прочитати. З неї теж вичитаєте богато про культ І. Франка.

Побачите, що справа віри Франка, це справа для нас ще не зовсім ясна, яка жде ще своєї докладної аналізи, однак не з того цинічного боку, з якого підходите Ви.

Вибачте, що знова відійду від теми. Чи не добре було би, якби Ви вшкварили в „Америці" кілька статтей про Міцкевича і відкрили Полякам очи на дійсний його культ. Він написав „Альманзора" і „Вяленрода", а це культ підступу і зради. Не дуже то глибокоморально. Кажуть, що від того часу, відколи Ви редактором „Америки", її в польщу радо впускають. Пасувалоби Вам відвдячитися Полякам за те. Маєте добру нагоду.

Спитаєте може мене, як я розумію культ Франка? А ось Вам:

Культ правди і справедливости, культ невтомної праці і трудолюбивости, культ чесности і характерности, культ безмежної любови до свого народу і безкорисливого патріотизму, культ самопошани і пошанования другого, культ оборони покривджених, культ боротьби проти всякої кривди, гнету, насильства, підлоти, деморалі, де-б те зло не містилося: в національному, соціяльному, політичному, економічному чи релігійному життю цілого людства взагалі.

На мою думку, людина, яка перейметься культом Франка, яка присвоїть собі Його ідеї, не лишень, що не стане атеїстом, але ще глибше повірить в Бога. Повірить в Нього не як в грізного демона, який лишень слідить за нами, щоби за найменьшу провину нас покарати, але повірить в як найсправедливійшу, найдоброти війшу, всевидющу, всюди сущу Силу, яка сотворила і керує Вселенною. Той чоловік побачить, що зло, яке було, є і буде на землі, яке теж є частиною вселенної і тимсамим є ділом Творця, не є запереченнем. Його істновання, або Його досконалих прикмет, але є сотворене Богом для нас, щоби ми в боротьбі з тим злом підносили свойого духа, сотвореного на Його прообраз і тим зближалися теж до досконалости.

Так я розумію культ І. Франка. І думаю, що так розуміють той культ ті священики, які відправляють за Нього панахиду і які вірують, що Іван Франко своїм життєм, яке було невпинною боротьбою зі злом, зблизив свого Великого Духа дуже близько до досконалости і по смерти певно зєднався з Богом.

Е. Ляхович з Ню Йорку.

СКАЖИ, КОЛИ?

Україно, рідна Ненько,
Просять Тебе діти,
Скажи, коли тебе, Ненько
Вільною мем зріти?

Рада би я, мої діти,
На волю дістатись;
Скували мене в кайдани,
Тяжко їх зірвати.

Взяли мене большевики
І Ляхи в неволю,
Сини мої на чужині
Проклинають долю.

Моїм горем ворог лютий
Радіє й лікує,
Мої права відбирає,
Звичаї касує.

Святі церкви православні
Ляхи запирають,
Людям свято святкувати
Знов заборонюють.

Священиків-патріотів
Із сіл виганяють,
Своїх ксьондзів — Єзуїтів
В села надсилають.

Дітям моїм рідню мову
В школі заборонюють,
Свідомійших синів моїх
В тюрми замикають.

Ворог злиту кровю землю
Оре й засіває,
Бідний нарід мій нещасний
З голоду [illegible]

Ех, ворог[illegible] люті,
Ви прокляті люде,
Дайте волю Україні,
Бо лихо вам буде.

Одокія Онищук.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо запамятати собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і чисто.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не переслідувати без дійсної засноти.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописів, яку дописувачеві написав за взяв вісчут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „нагаяк" дописів з домаганнєм „сейчас" помістити, бо за звичайно тільки позвуе, що дописувачеві опізнився і доче, щоб редакція се-надолужила.
10. — Не присилати до редакції стисків і поезій недокінаних щодо форми, або безвартних по змісту: а як-то-ж й не жадати звороту таких вісток.

ВАЖНЕ ДЛЯ ГР. КАТ. ЦЕРКОВ І ДЯКОУЧИТЕЛІВ.

У нас можна набути

„СЛУЖБУ БОЖУ"

на три голоси і партитуру.

Всі чотири книжки $15.00.

"SVOBODA"
85 Grand St., Jersey City, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НАГЛЕ ВНЕСЕННЯ.

послів Білоруської Селянсько-Робітничої Громади, Білоруського Клюбу, Українського Клюбу, Комуністичної Посольської Фракції і Клюбу Незалежної Хлопської Партії в справі амністії.

Зі всіх сторін польської держави щораз могутніше лунає домагання увільнення політичних вязнів. Коли в дні 12-травня війська Пілсудського виступили проти правительства Вітоса, широкі маси працюючого народу були переконані, що першим ділом побідників буде увільнення з вязниць тих, котрих там втручено за вчинки проти карних кодексів, поповнені з політичних і суспільних понук.

Тимчасом надалі відбуваються масові арешти і видається важкі присуди на основі царських і кайзерівських карних кодексів. Все дальше перебуває у вязницях кілька тисяч політичних вязнів. Надалі українські і білоруські землі є тереном страшних репресій супроти місцевого населення. Все дальше незалежна політична і хлопська преса, також преса гноблених народів вгинається під обухом конфіскат, процесів і завішень.

Супроти вище сказаного підписані вносять: Високий Сойм зволить ухвалити:

1) В цілі негайного звільнення всіх політичних вязнів і привернення їм повноти горожанських прав, як також в ціли умоpення процесів ведених за вчинки з понук політичних і суспільних, як також за вчинки, яких основою є боротьба за національні права. — Сойм взиває правительство до негайного предложення Соймові проекту відповідного закона, як рівнож проекту закона про скасовання всіх обовязуючих на просторі Польської Річипосполитої протиробітничих і протихлопських карних кодексів: російського, австрійського і прусього.

2) Сойм взиває правительство до негайного предложення Соймові проекту закона про знесення кари смерти і наглих судів на всім просторі Польської Річипосполитої.

Варшава, 22 червня 1926.

(Слідує 52 підписи).

З А К У Р І Т Ь К Е М Е Л Я •

Усе що є найлучше в цигаретці

ПІСЛЯ забави чи фізичної праці ніщо так не відсвіже, як запашний дим Кемеля. Куди лиш зайдуть Кемелі—над море, в гори, до офісу чи до фабрики—всюди несуть з собою радощі, повну насолоду курення.

Ніяка инша цигаретка не розвеселила стільки міліонів народу, бо Кемелі є зроблені з найбільш добірного тютюну. Тільки Кемелі вдоволяють тих, що любуються в найлучших цигаретках, бо за ніяку ціну і ніде не знайдемо такого тютюну, як в Кемелях. Кемелі ніколи не перестануть смакувати, ніколи не лишають по собі цигаретного несмаку. Витворці Кемелів—а це є найбільша тютюнова організація в світі—видають міліони кожного року на якість.

Щоб і не казати, а Кемелі означають найкращу приємність, найбільше задоволення, яке лиш може дати цигаретка. Як ви не найшли ще цигаретки, щоб була добра після вашого розуміння, то найдете її йдучи за тим популярним кличем всіх курців—

Закуріть Кемеля!

R. J. REYNOLDS TOBACCO COMPANY, WINSTON-SALEM, N. C.

НАХАБНІСТЬ.

Ш е ф: Що, ви наймолодший помічник у мому офісі цілуєте мою дочку?... На це не позволив собі ще навіть мій найстарший бугальтер, а він уже в мому офісі більше як пятьдесять літ!

—o—

— Що вам на шлюбі найбільше подобалося?

— Що я не був тим молодим...

Багатий селянин приїхав уперше до міста й заїхав до одної з першорядних гостинниць. „Коли тут їдять? — питається він вейтера. „Прошу дуже — відповідає вейтер — сніданок від год. 7. до 11. рано, другий сніданок від 11—2. в полудне, обід від 2—4. пополудні, кава від 4—6. вечером, вечера від 6—9. вечером".

С е л я н и н: Мій Боже! А колиж я огляну місто?

„ОДЕСА—СОБІ РЕСПУБЛИКА".

Київська „Пролетарська Правда" з 2-VII містить дуже цікаву допись з Одеси, в якій малюється цілковитий занепад цього колись рухливого міста та відзначає слабі ознаки українського життя в ньому.

Одеський порт стоїть тепер пусткою. Перед війною до порту входило до 150 пароплавів денно, тепер те число зменшилось до 5. Місто зруйноване та ограблене. Виїмково багато знищених, розбитих чудових дач. Вельми надломане комунальне господарство. Для відбудови Одеси треба незвичайно багато „революційної енергії та радянської валюти"...

Лимани під Одесою засмічені, неупорядковані, не курорти, а „халтура". Бідна й раніш на дерева Одеса з околицею тепер зробилась майже зовсім бездеревною; за роки голоду і господарської руїни дерева вирубано на паливо...

Серед людности Одеси вибиваються на перший плян Жиди й Росіяне. Одеське жидівство в низах — це тип дрібномішчанських кустарів, крамарів, пролетарів. Жидівська „непманія" (новітня буржуазія!) тупа, обмежена, нахабна у своїй клясовій хитрости, а у відношенню до України — шовіністична.

Вкупі з частиною колишнього царського чиновництва жидівська „непманія" ще й сьогодні не хоче нічого чути про Україну, не має найменшого поняття про українське національне питання. Для неї УСРР це якась фікція, „несерйозний большевицький куріоз". В цих умовах український культурний рух має великі перешкоди.

Тільки останніми часами видно деяке піднесення українського культурного й громадянського життя, до чого причинилося також святкування 10-літної річниці смерти Ів. Франка.

Спеціяльність Одеси, це відсутність українських газет. Тут знайдете усі московські й ленінградські (петроградські) видання, від найкращих до найбільш „халтурних". Але незвичайно тяжко дістати „Комуніста", „Вісти", „Всесвіт", „Гльобус", „Пролетарську Правду", „Знання" й инші українські видання.

З місцевої преси російською мовою виходять: „Известия", „Вечерняя Известия", „Шквал", а українською мовою „Червоний Степ" (селянська газетка), яку може десь видно на районах, „але в Одесі ні, і по всьому!"

Як культурний український центр Одеса найбільш відстала й уперта.

Взагалі „Одеса — собі республика!"...

СМІЛІЩЕ ПРОДАВАЙТЕ, ПАНОВЕ!

В Подебрадах наприкінці минулого місяця, як нас повідомляють, відбувся доклад Григоріева, що у своїй політичній діяльности солідаризується з Шаповалом.

Надто цікавою й симпатичною була ця доповідь особливо через те, що за лісом слів і балаканини докладач зумів сформулувати і своє відношення до політики чехізаторів на Підкарпатській Україні. Головні думки п. Григоріїва — це: Підкарпатська Україна не є землею окупованою. Підкарпатський нарід „добровільно" погодився на прилучення до чехословацької республики. Тож слова про насильство над українським населенням Підкарпаття, є пусті слова і тільки. Колиж і провадиться тепер українізаційна робота на Підкарпаттю, то це роблять не хто инший, як большевики з Українцем Мондоком на чолі. Закінчив докладач тим, що підкарпатські Українці мають „повну" свободу творити своє національне життя, лиш що самі вони не виявляють ініціятиви.

Цікаво, що воно за причина? Школи українські зачиняють, ґімназії розганяють, учителів-Українців, як мотлох який, з кінця в кінець по Чехах кидають, а миршавенької краєвої підкарпатської автономії ані цеглини не залишають, „всіх і все" чехізують, а тут на тобі: „благоденствують".

Чи-ж не Шевченківське це: „на всіх язиках"?...

Чи не панславянські апетити прокинулися у нашого земляка-Українця Григоріїва?

Іван Франко.

ПАНСЬКІ ЖАРТИ.

ПОЕМА

ОСТАННІХ ЧАСІВ ПАНЩИНИ.

(8)

Народ мовчав. — „Ну, ну, мовчіть! Я знаю все! На жаль великий, Гадючі, хитрі ті язики Одно забули вам сказать: Як на ту волю заслужити? Так отже я скажу вам се: Той тільки варт на волі жити, Хто над собою й гнет знесе. От я й задумав стрібувати, Чи варті би свободи ви? Хотів собі зажартувати, І бачу, що ще довго ждати І довго ще вам мандрувати По розумець до голови".

Народ мовчав. Втім перед пана Атаман виступив, вклонився. „Дарують ясний пан! Від рана З нас кождий нині вже гонився. Немов листок той над водою, Двічі над смертію самою! А-то був жарт, лиш панський жарт! Ні, ясний пане, вірних слуг Пани так инші не трактують, Для жарту їх не сумітують Під хлопські пясти, під обух. То-ж ми хиба не мали-б глузду У пана довше ще служити! Від нині дякуєм за службу, — Хай пану Бог без нас щастить!"

Пан очі витріщив — ні слова! Немов атамановa мова Йому нараз усю ту річ У іншім світлі показала. Та ще веселість не щезала З його лиця, й уст, і віч.

Коли нараз між мужиками Щось застогнало і руками Кивнуло, — люде підійшли І перед пана привели Попа безсильного, слабого, Що підчас розруху цілого Лежав простертий на землі. Він був блідий як труп, трусився, Немов підтятий; зніс новіч Полумертвий вже зір світився, І ледви чутно він прорік: „Пан жартував, мов батько добрий З дітьми, їх вірність тріблував! А чи і з Богом теж для проби Невинно пан пожартував? І то був жарт, що боже свято Пан зніс, що церкву нам запер? І то був жарт, що так завзято, Без суду і без права, взято Мене й замучено тепер? Все те був жарт. За жарт той, пане, Я скарга перед божий суд Заношу. Нині ще там стане Мій дух, а твій нім рік сей кане У вічність, — теж туди позвуть. Добро твоє в злодійські руки Піде, й сліду не буде знать Твого бутття, сини і внуки Сей жарт твій будуть проклинать!"

Сі ні то грозьби, ні проклони, Мов крила чорної опони Світ панові заволоки. Він затремтів, стиснувши зуби, То вуси торгав, то гриз губи, А далі рік: — „Плети, мели! Безумний старець, тай по всьому! Ану! Збирайтеся до дому!"

І віддались. І ми пішли.

XIV.

Тиша після бурі. — Смерть попа. — Скарги до властей. — Старостинське слідство. — Комісар-дорадник. — Громадські пленіпотенти. — Пленіпотенти-мученики. — Панська наука. — „Бог правди а волі ще не умер".

Неначе сни тяжкі гнетючі Було все те, що того дня Ми перебули: бурі-тучі, І вибухи чуття резучі, І нивда, і грізьба страшна. А як із ліса ми на поле Без гласу вийшли, вколо нас Було мертве все, тихе, голе. Сніговa площа простялась Навкруг; безбарвна, сіра хмара Закрила небо, вітер втих, Лиш ген там десь синява пара Вилась клубками з стріх сільських.

І в наших грудях після тих Страшних подій так тихо стало, Так сумно якось, наче всі Надії наші щось підтяло, Мов небо нам само звіщало: Повік вам жить на ланцюсі! Під гнетом почуття важкого Ми звільна, мовчки йшли в село, Мов похоронний похід. Було Се вчасти й так, — та-ж ми слабого Попа везли. Житте плило Із уст його струйками крови; Ввесь він уже холодний став, Лиш звільна серце билось; мови Не стало, тільки прошептав: „Прощайте, діти! І простіть Йому, лишіте кару Богу! Коріться тьмі, допоки тьму Бог на погибелі дорогу Не виведе!"

Та ми тепер, Уже й не радившися, знали, Що тут кориться не пара. Ми рушили браму, — знать боявся, Щоб люд таки не спамятався, Та в жарт його і не роздер.

Та ми спокійно двір минули І на повіство всі звернули; Старофо із саней знесли, Огрілся і обереглись, А потім скаргу написали, Пленіпотентів обібрали, Щоб до староства вмить ішли.

Такий то ми Новий Рік мали! Уже відправи не було. Замісь утіхи — всі рідали, А к вечеру ціле село Сходилось до попа до хати Старого пастиря прощати, Останній раз поцілувати Холодні руки. Він тепер Ще ледво дихав, згасли очі, А як згустіла пітьма ночі, Він супокійно, тихо вмер.

Таки не вмерло з ним уразі; Противно, аж тепер у нас Із паном танець розпочався. Лиш-що ми скаргу подали На пана до староства, — чуєм, Вже й панські сидрги дві пішли: Одна на нас, що ми бунтуєм, Що сокирами хтіли вбить Слуг панських, з димом двір пустить, А друга скарга до губерні, Що пан комісар бурить люд, Що вісти розпуска химерні Про хлопські права, що скверні Промови людям промовляє, На злочини їх підмовляє, — На се знайшлися свідки тут.

Бо й, справді, Жид зумів зловити Кількох з громади за язик: Він штучками, як здавна вник, Заставив пяних, говорити, І видобув усе від них, Що говорив комісар! Втих На хвилю гомін, шум і крик В селі; ми панщину робити Ходили смирно, все ждучи, Що то з усього того буде.

Аж раз — вже пізно уночі Враз збентежилися люде: По тихій вулиці сільській Промчали кригі панські сани Із урядовими дзвінками І в двір заїхали. Як-стій Пішли розмови поміж нами: „Хто се, за чим?" Аж рано крем*) Ми взнали: з гостей із сусідства Сам староста з комісарем Прибули у село для слідства.

От почали тягнуть людий, І ми пізнали незабаром, Що староста у двір не даром Заїхав, а враз з ним худий Новий комісар. Поділили Вони між себе так роботу, Що староста мов на охоту В дворі із паном день-у-день Балює, бавиться; полює, Комісар же, глухий як пень На людські крикди і терпіння, Не знав ні права ні сумління, Не сердився, не лютував, Лише з незрушенним спокоєм Холоднокровно слідство тяг, І тим тупим спокоєм своїм На свідків наводив він страх. Питав помалу і розважно І слухав відповідь уважно, Та запитами так підходив, Що неосвічених людий До признань і до сліз доводив. Його я прозвали „Чорт худий". Се слідство він вів по-мистецьки, Все списуючи по-німецьки Лиш те, що злого й лихого. Про себе й инших люде знали, А не нотуючи нічого, Що проти пана зізнавали. Нема що мовить, очорнили Ті протоколи нас кругом: Як ми присяги забажали, І в ліс мало що тельном Усіх не вбили. Все до-чиста Там списано. Про те-ж, як пан Без права накидав горілку, Як боронив завести шкілку І в свято нас, гірш антихриста, На панщину, немов поган Гнав на роботу — ані слова. І кождий відходив як струтий. „Тепер нам лиха не минути!" Селом ішла загальна мова.

Пан староста три дні сидів У пана, десь-колись глядів На комісарську ту роботу, Хоч протоколів не читав; Нарешті, пана попрощав, Вернувсь до міста у суботу. Комісар, мов слота осіння, Ще тиждень висів над селом, І раз-у-раз тяг протоколи, Мов жили витягав поволи З людей, мов воля невідмінна Була в нім — всіх окрити злом.

Було се вечером в неділю. Нас кілька в хаті у дяка Сиділо і нібудь-яка Розмова нам не йшла, надію Ми стратили на инше діло. Втім на дворі щось загуділо. Зірвалась буря, і в той час Щось до дверей задопотіло. Дячиха вийшла, і по хвилі Комісар увійшов похилий, Старий знайомий і нам милий, Вклонився і рік: „Витаю вас!"

Ми здивувалися, та він, Оглянувши усіх у зборі, Всміхнувся, пснкнув, на ослін Сів мочки, ні з ким не витався, А потім втіха відізвався: „У, савіроюка там натворі!"

Ми слово кидали по слові. „Помайбі, пане! Чи здорові? І що вас привело до нас?" Він ще раз пснкнув, усміхнувся І потім поміж нас нагнувся: „Ну, маєте поряпний квас! Я знаю все! Я протоколи Перехлятав. Ну, кльон ніколи Не спреше, хоч пн пропатав! Ну, що ви там наховорили! Хоч би вас сікли та палили, Ще-б тілько сіл не вимотав".

Ми пояснили, що комісар Писав усе, як сам хотів, А писаного не читав. „Там навіть вміщаний сам цісар!" Комісар з острахом шептав. „Я знаю все! Оптував сам, Ось сей кавальок нате вам! Перепишіть, а поспішіть! Пленіпотенти є у вас? І ще сю ніч то Львова шліть!"

І невеличний папірець Подав дяковi, пояснив, Що його треба й як списати, Куди пленіпотентів слати, І, ще раз пснкнувши вкінець, Він почвяцтунок відхлонив, І попрощавсь, і вийшов з хати.

Не треба довго вам казати: Звинулися ми на борзі, Розбігався помежи хати. Ще нічно наші депутати Поїхали, немов махати Так скоро мусіли, щоб стаття У понеділок на торзі. Та хоч як обережно ми Сю депутацію післали, Про те між нашими людьми Знайшовся хтось, що до двора Доніс про все. Ми не бували В таких ще справах і не знали, Що се — гарячая пора.

Гей, розізлився, розкричався Ніби пан, як тільки день освів, Коли від Жида він дізнався, Що з повновласними послами Ми скаргу вислали у Львів. Він аж заскреготав зубами, І зараз же писати сів Листи догічні за ними, І зараз рано верховими Він розіслав їх по панах: „Де хто таких хлопів спіймає, Хай зараз ловить їх, хапає, І вже й до циркулу веде".

Що й говорить вам про той страх, В яким жило село ціле Ввесь тиждень після тих подій! В якій непевності, тріводі, Ми ждали з дня на день, хто в тій Війні зістане в перемозі? Чи наші сповнять намір свій, Чи де їх зловить у дорозі?

На другий тиждень вість іде: Зловили наших! Боже правий! Як затремтіли ми — тверде Камінчик-е дрогнуло! А бравий Наш дяк аж голову підняв, Коли почув, що три дні тому Знайомий пан послів спіймав І під сторожею післав Не до циркулу, а „додому".

„Розумний той, поцтивий Стах!" — Сказав наш пан, — „зробив доказу! Гальо, сплюйте всю громаду, Нехай у всіх на їх очах Посли дістануть чоколяду, Хай бачуть і хай мають страх!" Зізвали нас — кого з роботи, Кого із хат, старих, малих; Жінок, дітей нещасних тих Пленіпотентів в перший ряд Велів пан ставить, хай узрять, Як будуть їх батьків пороти, Нехай і внуків пяних вчать, Що хлопу пана не зборoти.

Ось їх, нещасних, привели Повязаних, бідних, нужденних, Обдертих, змарганих, струдженних. А як до пана підійшли, Пан гайдукам дав знак рукою І крикнув: „В сніг їх! На землі Кладіть і бийте, поки я Не скажу: годі!"

І в сонною Він став свистати. А двіря У сніг нещасних повалили, На кождого чотирі їх, Один на голову сіда, На ноги другий, инший-ж два Ну молотить, що може сила.

Зпершу неначе на мертвих Удари сипались, бо, в сніг Лицем привалені, й кричати Не здужали, лиш тіла їх Метались, мов хробак розтятий. Пан свище, а двіря січе, Вже кров крізь шматтє виступає, Потічками на сніг тече, І з снігу, наче впід землі, Болющий хрип глухий лунає. Пан свище, мов не земляк. А в тім жінки й дітки малі Катованих хрип зрозуміли З плачем, ридянням і молькою Повернались панові до ніг. Пан свище, мов не бачить їх.

Одна дружчини устами, На-колінках підповзши, пана Хотіла в ноги цілувать, Своїми кровними слозами Той панський чобіт обливать, — Та пан, все свищучи, носком Її б уста штовхнув, аж впала В сніг горілиць і застогнала, І кров із уст пішла цюрком.

(Дальше буде).

*) або прем—нараз, притьмом.

ФАРМИ!

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ! ПОЗІР!

На продаж фарма (або до винайму). Околиця в красім положенню, 35 миль від Філядельфії (Chester Cane) 86 акрів, 10 ліса, вода пливне через фарму, муровавий дім на 8 румів, барна на 40 штук худоби, гарний сад. Ціна $5,500. Голоситись: 190-94

NICHOLAS PROCKIW,
457 N. Marshall St., Phila, Pa.

ФАРМИ.

Фарма 27 акрів, ціна $400; фарма 30 акрів, дім, барна, курник, всякого рода овочі, ціна за все $1000; фарма 320 акрів, дім 14 кімнат, дві барни і инші забудовання, огород, добра земля, богато ліса, ціна $3000, готівкою $1000, решта на легкі сплати. 178-97

Пишіть по даровий каталог, маємо богато других фарм на продаж.

ROBERT MAYNARD,
CENTERVILLE, PA.

ФАРМА на продаж, 106 акрів, в Аріеа, Па., біля Скрентону, межи українсько-литовсько-польськими народами, в добрім положенню. Земля пухка, дуже врожайна, цена гір ані долин, всюди рівно. Всьо є врожайне і корисне пасовисько на 25 штук худоби і всьо запорожнене. Вода пливе через середину пасовиска і всюди є вода на вино. Богато ліса. Дім на 6 кімнат, потребує лише всередині пофарбованя. Вода дома; є помпа і синк, біля дому вододаль на 35 стіп води; 2 стайні і курник, шопа на ріжні господарські знаряди, возівня, стайні на коні і кілька коров, коло молочарської дороги, можна отає продавати всьо коло дому красний сад і ріжного рода яблоками; під урожай він дає 1000 бушлів, а крім того богато доброго винограду. 10 мінут ходу до школи в католицького костела та до кранниці. Близько міста, 6 миль від Лейкровд, 12 миль від Гунсфелд, 13 миль від Скрентон. Усі рільничі знаряди нові, недавно спроваджені: косарка, грабарка, плуг і борони, коліватор, віз (боги), драбинистий віз. На сій фарми можна удержати 25 штук рогатої худоби і 4 коні. Купуючому подорож і кошти будуть звернені, коли він фарму купить. Продається за дуже низьку ціну, $5,000, з тої причини, що я є сам один, а жінка хворе. Маю намір їхати до краю. Прошу голоситися письмено або устно на адресу: Josiф Лях-ховський, 3710 Hinghland Ave., Niagara Falls, N. Y. 191

ФАРМА НА ПРОДАЖ 50 МИЛЬ ВІД НЮ ЙОРКУ.

112 акрів, дім 7 кімнат, вода в домі, баня 42x52, курник 22x40, 10 акрів доброго ліса, 13 реґістрованих коров, бик, 2 коні, 400 курий, 4 акри бульби, 9 акрів вівса, 9 акрів жита, 28 тонів сіна, 1½-тоновий трок, всі машинерія, 2½ милі до міста, $185 місячно на молоко, вода запроваджена у всіх будинках. Ціна $6,500, готівкою $3,000.

Фарма 12 акрів, 2 доми один має 7 румів, другий 3 рими, і другі добрі будинки, 5 коров, кінь, 150 курий, качки, гуси, Форд кара, ціла фарма засіяна, на добрій дорозі. Ціна $3,300, готівкою $1,200. Голоситись до: S. Sharchon 16 Glen Ave., Nutley, N. J. 191

НА ПРОДАЖ ФАРМИ.

Фарма 173 акри доброї землі, дім на 10 кімнат, вода в стайні, сайло 16x32, герач, сад, 50 акрів грубого ліса. Ціна $4,000, готівкою $1,500.

Фарма 85 акрів, добра земля, забудоване як нове, 8 коров, 2 коні, стадо курий, ліс, ріка, школа на фармі і фармерська машинерія. Ціна $4,000, готівкою $2,000.

Фарма 106 акрів забудована і в добрім стані, 12 коров, 2 коні, 300 курий, 10 безрог, машини, ліс, ріка. Ціна $4,500, готівкою $2,000.

Проситься інтересованих голоситись до фармера: 188,91,4,6

ILKO WITENOK,
R. F. D. 7, ROME, N. Y.

НА ФАРМИ!

Українці! Літо тут. Коли Ви молоді ще, Ви не відчуваєте фабричних днів і порозів. Молодими однак все не будете, тому вартаби подумати Вам і про будучину. В Міявіл, Н. Дж., продаються малі фарми, надаючі дуже добре під годівлю курий і ярину. Там вже є українська кольонія і тому хто хоче забезпечити свою будучність та бути власним господарем, повинен себе набути собі, там кавалок землі, поки ціни ще дешеві. Фарми продаються від 5 акрів в гору. Від наших фарм всего година дороги до найбрацших літніх купелевих міст над морем. Голоситься сейчас або проїзджайте до: 107—

W. MATOLYCH,
N. E. cor. 7th & Green Sts.
PHILADELPHIA, PA.

ДАРОМ ТЕРПЛЯЧИМ НА ПРОДУКЛИНУ

ПЛАРАО на пробу і книжку про продукліни цілком безплатно.

СТУАРТА ПЛАРАОРАЗ є чимось нищім від паса. Є це медичний збірник, який приміщується сам, щоб сильно держати нутренності в животі. — Не на пасмів, спружин або ремінок. Тому не зсувається, не тре тіла і не гнете кости званої „pubes". Тисячі осіб лічилися з хаті успішно, не опускаючи денної праці і успіх був навіть в найгірших випадках. Мягкий наче аксамит, легкий до уживання, не дорогий, нагороджений золоти медалеї і першого нагородою. Процедура лічення натуральна, послідовно, нас стається непотрібним. Удовідомо то, що говоримо, посилаючи Вам пробу ПЛАРАО цілком ДАРОМ. Напишіть своє назвиско і адресу на купоні і вишлеть почтою днесь. 257,69

PLAPAO LABORATORIES
Key 3075 Stuart Bldg., St. Louis, Mo.
Імя і назвиско .....
Адреса .....
Відворотна почта принесе Вам пробу ПЛАРАО безплатно.

НА ВИСТАВУ ДО ЖЕНЕВИ!

З розмови з представником у Союзі Народів.

(Від кореспондента львівського „Діла").

Париж, 10 липня, 1926.

В коридорі Національної Бібліотеки мав я нині несподівану стрічу, попався на давнього знайомого — з котрим часто бачився і говорив підчас війни, а ще частіще в перших місяцях 1919 року. Мій знайомий — учений, публіцист, політик, приналежний до одної з невтральних націй — невтральних супроти двосторінних союзників часу великої війни. Як учений і як політик цікавився він тоді також питаннями нових націй і держав, у тому числі й питанням українським. Свого часу переїхав був Росію, бачив Варшаву під німецькою окупацією, Львів під російською...

Як на чужинця, доволі добре познайомлений також з українсько-польськими порахунками. Від кількох років є одним з представників одної з невтральних держав — у Союзі Народів у Женеві.

Поздоровкались, та — щоби могти супокійно погуторити — вийшли з бібліотеки і пішли вулицею в напрямі недалекої біржі. Гамір, сутолока...

— Можеб ми десь супокійно сіли? Перед цим „Бістром" — добре? Що позволите: пиво? кофе?

Ми сіли при столику, приміщенім на хіднику, перед малою кофейнею.

Гаряче. Я зняв капелюх і поклав його на крісли. Поруч нього кинув кілька газет, котрі таскав був із собою. Мій знайомий липнув на них оком.

— А що воно таке? — каже, „Діло"? — чув про ту газету. Та сама, котру заборонив Бобрінський в часі російської окупації, правда? Дозвольте глянути на те диво. Це-ж ваша найбільша газета?

Без великої гордости подав я йому ту нашу „найбільшу" газету, тай вже збирався толкувати чужинцеві, чому вона — хоча „найбільша", то таки — невеличка і така скромненька з виду: наш брат, бачите, має все готову пачку жалоб на „незалежні обставини", — коли мій знайомий, не ждучи мойого викладу, розгорнув газету тай раптом кликнув:

— А це — що це таке?

І він, перегортаючи сторінку за сторінкою і число за числом, показував мені, живо зачудований, — такі добре нам відомі білі плями, не плями навіть, а цілі білі колюмни.

— Це конфіскати, — кажу.

— Як то, конфіскати? Що то — у вас війна, і ви зраджуєте в газеті важні тайни? Чи у вас справді воєнний стан?

— Воєнного стану нема, принаймні в цій хвилі, хоча не знати, чи не буде завтра або позавтра. А газети наші польська цензура конфіскує під усякими можливими і неможливими претекстом. У моїм недавнім дописі сконфіскувано наприклад мимоходом кинену замітку, що західні Українські Землі наші не належать до Великої України, — навіть без критики чи осуду того фактичного стану.

І я розказав мойому собеседникові коротко, що конфіската, — то ще найневинніший зпоміж польських способів гамування української преси; що довший ча „Діла" й не позволяли видавати, а заступаючі його газети одну по другій закривали; що коли перед війною під „австрійським гнетом" три і пів мілона нашого народу мало своїх шість щоденних газет, то нині під славетною польсько-республиканською свободою добрих сім мілионів української людности має ледви один єдиний щоденний часопис, тай то половиною менший раніщого — те бідне, білими плямами прокажене „Діло"... Символічний знак благодатности відродженої Польщі...

— Слухайте — каже мій знайомий — дайте мені ці числа „Діла"; цеж оригінальне і таке суперечне з тим, що оповідає нам польська загранична пропаганда про гаразди національних меншостей в Польщі — покажу це своїм знайомим у Женеві.

— Беріть, — кажу.

— А чому-то властиво — каже раптом, призадумавшися хвилину, мій знайомий — ви, ваша пропаганда, ваші політики затаюєте перед світом такі чудесні „корпора делікта", як отсі почеркані польською цензурою „Діла"?

— Затаюємо? — питаюся. — Як ви це розумієте?

— Так, затаюєте! Чому не показуєте їх світові? Чому приміром не пришлете комплету таких куріозів-газет до бібліотеки Союза Народів? Чому вам не прислати такого комплету, зброшурованого або переплетеного, хочби й мені? З коротким, машиново написаним, по французькій й англійськи, поясненням практик польської цензури? Підчас одної з недавних сесій Союза Народів сидів я напроти гр. Скшинського. Що мені було би шкодило пустити такий куріозний комплет подіравленої української газети з рук до рук, поміж усіх учасників нарад Союза — якраз у хвилі, коли Скшинський намащеним голосом і з добре відіграною щиростю запевняв Союз Народів, що національні меншости, а зосібна Рутени, в Польщі щасливі і ні на що їм жалуватися! Подумайте тільки!

— Дякую за пораду. Подумаю над тим, а властиво перешлю вашу пораду і шляхотне предложення своїм землякам до Львова.

— Ваші земляки зле роблять, коли недоцінюють таких річей. Річ певна, Союз Народів не видасть нікому війни і силою нікого не визволить. Але він прегарний терен — як не для пропаганди **за свою справу**, то — тут мій бесідник злобно всміхнувся — для пропаганди **проти чужої** справи. Зрозумійте мене добре: пустити по руках примусутніх страшенно почеркану, і то єдину українську газету, саме в моменті, коли польський представник мельодійно співає славу польській політиці щодо меншостей — воно вам безпосередно не поможе, але натомісць безпровольочно і безпосередно здеморалізує польського представника і замаже враження його заяв. Тай вплине на добру славу Польщі серед чужих держав. А це щось варте — і для вашої справи. Чи так?

— Правда ваша. А крім того воно дає й почуття деякого вдоволення і заставить польського цензора, котрому здається, що він конфіскує задля слави і будучности Польщі, працювати трохи для і нас. Посередно, але певно, і рівночасно! „Гутта кават ляпідем"...

Знайомий знов перебив мою промову:

— Недавно читав я книжку французького майора Егедоена „Польща, Польща..." Дуже цікава книжка. Що ви про неї?

— Це найкраща, найвірнійша і найправдивіша з усіх французьких книжок про Польщу...

— Ага! Коли так, то чи купила ваша організація бодай 1000—1500 примірників тієї книжки, і чи розіслала її сім французьким послам і сенаторам, усім представникам держав у Союзі Народів та визначним ученим і політикам усіх народів? Не всі її прочитають — кажете? Певне, що не всі. Але коли десята часть (скромно числячи) адресатів або їх жінок чи дітей ту книжку прочитає і виробить собі з неї здорову думку про справу, то з того посередно вийде для вашої справи безконечно більша користь, ніж від тих ваших жалоб, які ви час до часу вмішуєте в нікім не читаних, невідомих, заокамаркових журнальчиках...

Я здвигнув раменами. Відповідати не було що. Розмова перейшла на инші теми.

Тепер, всього кілька годин потім, списав я майже стенографічно вірно нашу розмову і пересилаю її до Львова.

„Дісціте, монітї!"

В. Левицький.

ГРОМАДЯНИ! — ДОБРА НАГОДА!

РОБИМО ВЕЛИКУ ВИПРОДАЖ МУЖЕСЬКИХ І ХЛОПЧИХ УБРАНЬ І БУДЕМО ПРОДАВАТИ

ПО ЦІНАХ ГУРТОВИХ

ВІД 16-го ДО 23-го СЕРПНЯ.

Мусимо зробити місце на зкордеровані з фабрики товари, тому оставші убрання мужеські пускаємо по гуртовній ціні від $14.50, $16.00, $18.00, $20.00, $22.00 і $25.00, а хлопчі убрання з двома парами сподень від $7.50 до $15.00 найвисше.

Кождий повинен скористати з нашої великої Випродажі та переконатися на власні очи. Штор отворений від 9-ої рано до 10-ої вечером. 189-91

PASICHNYK & SHEREMETA, INC.
MENS, YOUNG MENS AND BOYS CLOTHING,
113 AVENUE A, NEW YORK, N. Y.
(Межи 7-ою а 8-ою улицею).

ФАРМИ В УРОЖАЙНІЙ ОКОЛИЦІ!

між великими ґандльовими і фабричними містами на просторі з Филаделфії до Балтимор. Ціни за фармерські продукти є добрі. Земля урожайна на пшеницю, кукурузу і всю ярину. Вода здорова, клімат умірковний. Положенне переважно рівне. Значна скількість Українців осіло.

В тій околици маю до продажі фарми зі засівом і збіркою ріжного розміру по низьких цісах.

Приміром: 237 акрів, частина ліса, гарна земля, всі будинки, 2 милі до міста, ціна 6500 дол. 112 Акрів муровані будинки, 4 коні, 8 коров, збірка і засів, все знаряддє, ціна 8000 дол. Водяний млин, 2 доми, герач, 8 акрів поля, став, ціна 10,000 дол. Много инших. Тепер можете бачити урожай.

Пишіть на адресу: 188-97

EMIL KULCHYCKY, 821 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

„НАСЛІДКИ МІШАНОГО ПОДРУЖА".

У селі Пруси, в околиці Львова, хтось убив 27-літню молодицю Марію з Дирів Ковалеву. Вночі на леваді розторошили їй голову каменюкою, хотіли заволікти до Полтви, що пливе близько, але в поспіху покинули. Ведеться слідство, щоби найти злочинця. „Ґазета Поранна" змальовує тло, яке має розяснити злочин. Ковалева була Полька, римо-католичка, і вийшла 5 літ тому за „завзятущого Українця", якого „навіть у свій час підозрівали в протидержавних тенденціях". Ковалі жили зле від дня шлюбу, розійшлись і лише в рядиголи сходились. Родина Коваля напирала на Ковалеву, щоби змінила обряд, а навіть приневолювала її працювати в польські свята. Тому, що вбита не мала в селі ворогів, підозріння падає на її мужа, якого арештували. Розділ цієї історії як ключ до всієї тайни злочину називається в згаданій газеті „Наслідки мішаного подружа".

„ЖАРІВНА"

ПОВІСТЬ
написала ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА
Ціна $2.00

Можна набути в Книгарні „Свободи"

"SVOBODA"
82 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

БЕЗПРАВСТВО КОЛЬОНІЗАЦІЇ ПРОДОВЖАЄ ДАЛІ...

(Промова пос. Васильчука Павла в справі скреслення кредитів для осадництва).

В буджетовій комісії поставив я внесення на скерення надзвичайного додатку на кредитову допомогу для військових осадників на „кресах" в сумі 625 тисяч зол. Внесення моє не найшло достаточного поперття і перепало. Зголосив я його як протест меншости на пленумі сойму. Не можу відмовити собі того щоби не сказати кілька слів про долю мого внесення в комісії, про відношення партій до нього, а з другої сторони кілька уваг під адресою уряду. Мізерний стан скарбу є достаточно вияснений і на буджетовій комісії, і тут у соймі, і в пресі.

Уряд має порожні скарбниці, є голий. (Президент міністрів Бартель показує, що є вбраний). Пан премієр є вбраний. (Веселість). В такому часі з чим приходять Пілсудчики до сойму? З надзвичайними кредитами для осадників в сумі 1/16 буджету міністерства рільничих реформ. Кромі цего 14. ц. м. Економічний Комітет Ради Міністрів ухвалив як щось нагле звальорізування зобовязань дрібних рільників при виплаті наділів при парцеляції. Та цю вальоризацію не приноровлено зовсім взглядом осадників після ухвали вищезгаданого Економічного Комітету Ради Міністрів зі згляду на піддержання осадництва, зі згляду на суспільні цілі, якими високий уряд... (Міністер скарбу: Неправда). Пане міністре, беру пана за слово і предложу панови число „Робітника" (Міністер скарбу: То не орган уряду), де є заподана ця справа. Пан міністер не був ласкавий відповісти на моє запитання в тій справі. Скоро пан міністер на буджетовій комісії представникови клюбу не ласкав був відповісти, вношу, що я маю слушність і „Робітник" також має слушність. Я з розмислом вирвав ту одну квітку з китиці буджетових чисел, а це ізза цього, що вона має політичну барву і передсмак політичної лінії пана премієра і його уряду зглядом нас. Пане премієр, чи це має бути панська програма зглядом Українців? Пан і надальше думає в приспішенім темпі проводити осадництво.

Прошу панів, я не хотів забирати голосу, але мушу ствердити, що помимо цего, що партії польської лівиці в демаґоґічних та пропаґандивних цілях вже нераз оголошували, що вони зревідували своє відношення до осадництва, Пілсудскі йшов на Київ не для спасення України — то твердяк як Українець. Не для здобуття для нас незалежности, бо ніхто для нас його незалежности не здобуває. Пілсудскі йшов, щоби для Польщі здобути кольонії, щоби відзискати границі з 1772 р. (пос. Стронські: Кольонія є над Реном а не над Німаном). Ще з малих літ я це знав. Пан професор може бути ласкавий не вчити мене геоґрафії, а смію твердити, що о скілько йде о суть річи, то „креси" в вашому розумінню є кольонією, де для вимог вашої раціі стану хотілиб ви приміститити надмір свого населення. На нещастя маєте там туземців в нас. Йде там боротьба на смерть та життя. Хто побідить, покаже будучність. Дотепер короткий термін показав, що в тій кольонізаційній політиці збанкрутували ви на цілій лінії, збанкрутував Пілсудскі, збанкрутували ви всі. Тій казці, котра не знати чому істнує дотепер, що польська демократія змінила своє відношення до осадництва, мушу з посольського обовязку, з обовязку сина свого народу, заперечити.

Зміна не наступила. Стверджую, що за моїм внеском скреслення надзвичайного кредиту, який має виключно демонстраційне, політичне значіння, щоби Союз осадників прилучився до „Звязку Направи Річпосполитої", для того, щоби зєднати тих всіх леґіоністів, в тій цілі був вставлений цей кредит, а не в иншім, пане премієр; отже стверджую, віддано 2 жидівські голоси, один німецький. Голосував також посол Воліцкі з П. П. С. За це лідери з П.-П. С. не піднесли руки. Значить, що П. П. С. далі стоїть на становищи переведення осадництва на наших землях — „кресах". Також ані один голос з „Визволення" не відізвався, ані один голос „сторонництва хлопского", вже не говорячи про решту. Тому стверджую, що всі пани з партій польської помірковаої демократії і ті з лівиці, котрі ласкаві були обдарувати нас комунікатом, який нібито має започаткувати щось нового, але суть цеї справи вже добре вияснив мій передбесідник пос. Тарашкевич. Вони далі хочуть пхати нам кольоністів і в цей спосіб відбирати землю від наших хлопів. Прошу панів, три міліони золотих кредиту також надзвичайного, також, пане премієр, є призначені для осадників. А коли треба буде когось по це поінформувати, то заявиться, що це кредит для рільництва без політичної закраски. Так, що є нового, пане премієр! Нічого. Для нас є добре, що фігові листки демократичних урядів пана Бартля зістали здерті.

АТАКИ „СЛОВА ПОЛЬСКОГО" НА ПОЖАРНО-РУХАНКОВІ ТОВ-А СОКОЛИ.

Від якогось часу „Слово польске", орган вшехпольских ендеків-шовіністів, спати спокійно не може і завзято поборює український сокільський рух на наших землях. Не минає майже тиждень, аби не появився якийсь наклеп на тов-а Соколи і Луги.

„Слово польске" завзято накликує ріжні власти, аби вони перешкаджали в праці сокільських товариств, аби власти не дозволювали на основування пож.-рух. тов. Сокіл.

„Слово польске" йде так далеко, що радить воєвідствам, як вони мають мотивувати свої заборони на основання сокільських товариств! Чудно! Є ріжні цензори! Добачили польські ендеки, що мотив заборони на основання тов-а Сокіл, яку видало Воєвідство в Тернополі і Станиславові, опираючися на тому, що в статуті є українська мова, що сей мотив не видержує критики, що сей мотив скомпромітував польський нарід і уряд перед світом і винайшли новий! Чуєте?: „Належи мотивовадь, же Товажиства Соколи сон антипанствове!" Оттак радить „Слово польске" Воєвідствам мотивувати заборони! Гідні наслідники Прушиньского! Всего хапаються, аби тільки спинити всяку культурну працю серед українського народу, аби тільки знищити його до тла і коштом його повести свою політику.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

НА ПРОДАЖ дім на два поверхи, 10 покоїв, стор і гараж, близько фабрик, нова місцевість, українська, словенська і польська околиця. Є електрика, газ, церква і театри. Причина продажі: відходжу до другого бізнесу. Голоситися до властителя: M. KOZAK, Box 604, Manville, N. J. 191,3,5,7,9,01

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН В СЕРЕДНІМ ВІЦІ до чищення кімнат (румів) в готелі Grand Hotel. Платня $20.00 тижнево. Голоситися сейчас до: 189—

GRAND HOTEL,
64 Montgomery St., Jersey City, N. J.

ПОШУКУЮ ГОСПОДИНІ до заряду дому, в віці 30 до 35 літ, може бути з одною або двома дітьми. Інтересовані зволять голоситись на слідуючу адресу: 187-93

JOSEPH KITAYCHUK,
93 Woodworth Ave., Yonkers, N. Y.

ДВА чотири-фамілійні доми, один муровавий, один деревяний, кождий має по 16 румів, лота 50x125, всі ліпшення кромі огрівання, гараж на 2 кари, оба доми винаймлені, близько Springfield Ave. кари і Bus-лінії. $18,000 Білдінг Лоан Морґеч. Ціна $25,000, готівкою $4,000, або вимінюю за фарму в Essex повіті або в поблизу.

$1,000 готівкою можна купити одно-фамілійний дім в Maplewood, N. J., дуже добра околиця, 6 румів і порч, всі уліпшення, стіни удекоровані, близько бус-лінії і стріт кари. $5,000 Білдінг Лоан морґеч. Ціна тільки $7,600.

Шість фамілійний дім, 32 рум, лота 50x150 фронт муровавий, дім в добрім стані. Рент $380 місячно. $21,500 морґеч, всі уліпшення. Ціна $28,000 — знаменита нагода. Пишіть за Peter Reimer, 1238 Springfield Ave., Irvington, N. J. Telephone Essex 5521, rep. Krautter & Ade. 191,94

АДВОКАТ

Б. ПЕЛЕХОВИЧ

2300 WEST CHICAGO AVENUE,
CHICAGO, ILL.

Практикує у всіх судах; займається перегляданням абстракти; виготовляє контракти купна і продажі; перепроваджує спадкові справи; полагоджує старокраєві, патентові і прочі справи. 191—

LOEW'S AVENUE B.

AVENUE B & 5th STREET

ЧЕТВЕР, ПЯТНИЦЯ, СУБОТА, НЕДІЛЯ,
СЕРПЕНЬ 19, 20, 21, 22,

Спеціяльна додаткова Атракція

ОПЕРОВІ СПІВАКИ

DAVID MEDOFF

і

RAE SALOFF

в Російськім і Англійськім Репертуарі

в додатку до звичайної програмової вистави

SINCLAIR LEWIS' "MANTRAP"

ВИЙШЛА З ДРУКУ НОВА ШТУКА ТЕАТРАЛЬНА П. З.

БАНКИТИР УМЕР

комедія з сільського життя на три дії.

Виступає в сій штуці 14 осіб.

Ціна 35 центів.

Замовленя слати до книгарні „Свободи".

„SVOBODA"
82 Grand Street, Jersey City, N. J.

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСК.

Хто зміняє свою адрес у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу,

Моя стара адреса була:

Число відділу .....

Імя .....

Улиця .....

Почта .....

Нова адреса є:

Число відділу .....

Імя .....

Улиця .....

Почта .....

"SVOBODA", 82 Grand Street, Jersey City, N. J.